Nafta-Gaz 2026, tom 82, nr 5, s. 513–521, DOI: 10.18668/NG.2026.05.07

Wielowątkowość historii i dokonań Instytutu Nafty i Gazu – 95 lat udziału w rozwoju polskiego górnictwa naftowego

The Multifaceted History and Achievements of the Oil and Gas Institute – 95 Years of Contributions to the Development of Poland's Oil and Gas Extraction Industry

Jan Lubaś

Emerytowany, zasłużony pracownik INiG – PIB, Wieloletni Zastępca Dyrektora Pionu Eksploatacji Złóż Węglowodorów

** Publikacja jest rozwinięciem tekstowym prezentacji przedstawionej na 14. Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Technicznej **GEOPETROL 2026** Krynica o tym samym tytule. Pierwsza jej część nawiązuje do fragmentów publikacji (Lubaś J. 2021). Autorem niniejszej publikacji, przygotowanej na prośbę Redakcji, jest dr hab. inż Jan Lubaś, były Zastępca Dyrektora Pionu Eksploatacji Złóż Węglowodorów, Kierownik oddziału Instytutu w Krośnie. Prezentowany artykuł ma charakter przeglądowy, dotyczący historii Instytutu ściśle związanej z rozwojem przemysłu górnictwa naftowego w Polsce.*

Projekt powołania Polskiego Instytutu Naftowego – jednego z najstarszych na świecie – zgłoszono w roku 1927 na I Zjeździe Naftowym. Został on podjęty przez Izbę Pracodawców w Przemyśle Naftowym, gdy w roku 1931 w Krośnie założono Instytut Przemysłu Naftowego a jego działalność obejmowała tereny Zachodniego Zagłębia Naftowego. Udział w tym wielkim przedsięwzięciu mieli m.in.: Ludwik Stocker, przewodniczący Izby Pracodawców w Przemyśle Naftowym i inicjator powstania Instytutu, inż. August Nieniewski, geolog, żołnierz a jednocześnie pierwszy kierownik nowo powstałego Instytutu oraz prof. Józef Wojnar, założyciel powojennego Instytutu. Chociaż pracę Instytutu przerwały lata wojny, jednak już w roku 1944, decyzją Państwowego Urzędu Naftowego, powołano Instytut Naftowy, zlokalizowany w tym samym miejscu co przedwojenny Instytut Przemysłu Naftowego.

Dokonania Instytutu w okresie 95 lat jego działalności, z wyjątkiem 5-letniej przerwy spowodowanej II wojną światową, w której kierownik Instytutu Przemysłu Naftowego, podobnie jak inni pracownicy, uczestniczył w walkach o niepodległość Ojczyzny, dały potężny asumpt do rozwoju gospodarki Polski i całego sektora technologii poszukiwań, zagospodarowania i eksploatacji oraz przeróbki surowców ze złóż ropy i gazu.

Powstanie Instytutu Przemysłu Naftowego

W pierwszych latach XX wieku wraz z rozwojem przemysłu naftowego zaistniała potrzeba wsparcia działalności przemysłowej zapleczem naukowo-badawczym.

Tuż przed I wojną światową w 1914 w Zjednoczonym Królestwie w Londynie powstał Institute of Petroleum Technology. W kolejnych latach powstawały na świecie nowe instytuty, specjalizujące się w tej problematyce: w 1919 r. American Petroleum Institute, w 1944 r. Institute Francais de Petrole i w 1948 Institut du pétrole et du gaz de Bucarest.

Również w Polsce po odzyskaniu niepodległości, środowisko naftowe wskazywało na potrzebę powołania placówki naukowej, zajmującej się całokształtem problematyki przemysłu naftowego. W roku 1927 w dokumencie złożonym Ministrowi Przemysłu i Handlu przez Związek Polskich Techników Wiertniczych i Naftowych stwierdzono konieczność powołania do życia, na wzór podobnych instytutów zagranicznych, Polskiego Instytutu Naftowego. W materiale ubolewano, że polski przemysł naftowy pracuje nieracjonalnie i nieekonomicznie i zyskał sobie opinię przemysłu pasywnego (Kowalewski, 1927).

Autor do korespondencji: J. Lubaś, e-mail: *janlub@onet.pl*

Artykuł nadesłano do Redakcji: 19.10.2026 r. Zatwierdzono do druku: 29.10.2026 r.

Na I Zjeździe Naftowym w 1927 r. inż. Stefan Sulmirski przedstawił projekt organizacji Polskiego Instytutu Naftowego, mającego m.in. zajmować się geologią polskich terenów naftowych, ustawodawstwem naftowym, udoskonaleniem techniki i kształtowaniem polskiej polityki naftowej.

O organizacji takiego Instytutu pisał również St. Jamroz: *„należałoby wykonywać prace badawcze z zakresu wiertnictwa, wydobywania, metod wtórnych, bilansu energetycznego, zagadnień materiałowych, gospodarki cieplnej, odbudowy górniczej, oczyszczania ropy, pomiarów ropy, magazynowania i transportu gazu ziemnego, sieci gazociągów i przeróbki gazu ziemnego, jak również zagadnień przeróbki ropy naftowej i związanych z tym problemów ekonomicznych"* (Jamroz, 1928).

W roku 1930, z inicjatywy założonej wcześniej przez inżynierów Mariana Wieleżyńskiego i Władysława Szaynoka doskonale zorganizowanej i znanej w Europie Spółki Akcyjnej „Gazolina", powołano we Lwowie Instytut Gazowy. Jego prace obejmowały dwa kierunki: pierwszy dotyczący użytkowania gazu ziemnego w przemyśle i gazownictwie, zaś drugi jego chemicznej przeróbki (Wolwowicz, 1995). Z kolei w roku 1931 w Krośnie z inicjatywy przewodniczącego Izby Pracodawców w Przemyśle Naftowym, Ludwika Stockera, powołano Instytut Przemysłu Naftowego (IPN) (Wolwowicz, 1995).

Rysunek 1. Inż. Ludwik Stocker (Kowalewski, 1927)

Rysunek 2. Inż. August Nieniewski (Wais, 2012)

Ludwik Stocker (1879–1932), inicjator powołania Instytutu, był synem Williama Stockera, z pochodzenia Anglika, który prowadził z Ignacym Łukasiewiczem wiercenia w Galicji. Młody Ludwik po ukończeniu studiów na politechnikach we Lwowie i Zurychu powrócił do Galicji. Zdobywając doświadczenie na licznych kopalniach aktywnie działał w Związku Polskich Techników Wiertniczych i Naftowych w Borysławiu, co zaowocowało wydaniem cennej pozycji „Atlas wiertniczy". Był on również inicjatorem wydania „Podręcznika naftowego". W jego ramach we Lwowie w latach 1931–1933 opublikowano dwa tomy *Geologii naftowej*, a w latach 1934–1939 kolejną publikację *Kopalnictwo naftowe*, wydaną w pięciu tomach.

Izba Pracodawców ofiarowała nowo powstałemu Instytutowi swój budynek przy ul. Lewakowskiego 20, jak również zapewniła środki finansowe na bieżącą działalność pochodzące głównie ze składek od 57 firm należących do Izby. Najwyższą władzą Instytutu było walne zgromadzenie członków, czyli przedstawicieli przedsiębiorstw finansujących jego działalność. Kierownikiem Instytutu został wychowanek Akademii Górniczej w Krakowie inż. August Nieniewski (Wolwowicz, 1995). W Instytucie zatrudniono inż. Jana Cząstkę, późniejszego profesora i założyciela Wydziału Wiertniczo-Naftowego AGH. Z Instytutem współpracował również geolog dr Joachim Hempel.

Kierownik Instytutu Przemysłu Naftowego w Krośnie, inż. August Nieniewski (1901–1987), był również znaną i wybitną postacią. Wychowany w środowisku patriotycznym (prawnuk gen. Józefa Wybickiego twórcy hymnu narodowego, dwóch braci w Legionach) należał do Polskiej Organizacji Wojskowej. W lutym 1920 r., jako kawalerzysta, został wyznaczony do uroczystej przysięgi podczas Zaślubin Polski z Morzem. Uczestniczył w wojnie polsko-bolszewickiej, w tym w słynnej bitwie pod Komarowem, został odznaczony przez gen. Edwarda Rydza Śmigłego orderem Virtuti Militari. Po ukończeniu studiów w krakowskiej Akademii Górniczej i kilkuletniej pracy w przemyśle naftowym, w roku 1930 powierzono mu stanowisko geologa i równocześnie kierownika powstającego Instytutu Przemysłu Naftowego w Krośnie (Nieniewski, 1984; Wais, 2012).

W 1935 r. w skład Instytutu wchodziły: sekcja geologiczna, eksploatacyjna (do której włączono sekcję gazową), sekcja wiertnicza oraz podkomisja historyczno-ankietowa. Cztery lata później, cofając się na wschód z Krosna przed nacierającą armią niemiecką, inż. August Nieniewski wywiózł akta Instytutu, z którymi dotarł do plebani w okolicy Trembowli, skąd w roku 1940 udało mu się je wydostać i przewieźć do siedziby Naczelnego Geologa we Lwowie. August Nieniewski po ucieczce ze Związku Sowieckiego przedostał się do Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich w Syrii. W Siłach Zbrojnych

Rysunek 3. Budynek Instytutu Przemysłu Naftowego w Krośnie (Sulimirski, 1928)

Rysunek 4. Tablica upamiętniająca Augusta Nieniewskiego

na Zachodzie pełnił funkcje dowódczo-logistyczne. Brał udział w bitwie o Tobruk oraz pod Monte Cassino, odznaczony „Polish Order of the Virtuti Militari Recipients".

W roku 1945 w Bolonii odbyło się Walne Zebranie Stowarzyszenia Inżynierów i Techników, w ramach którego powołano Sekcję Górniczo-Hutniczo-Naftową, której inicjatorem i jej przewodniczącym został August Nieniewski. Obawiając się konsekwencji za dotychczasową działalność, a szczególnie za porzucenie kopalni w Wańkowej, znajdującej się pod okupacją sowiecką, na której wówczas pracował i ucieczkę ze Związku Sowieckiego, nie powrócił do kraju, lecz udał się na emigrację do Ameryki Łacińskiej, gdzie nadal pracował jako geolog (Nieniewski, 1984). Tak kończy się przedwojenna historia Instytutu Przemysłu Naftowego, który jak wskazują przytoczone dokumenty był prekursorem obecnego Instytutu Nafty i Gazu – Państwowego Instytutu Badawczego.

Odrodzenie – Instytut Naftowy

Jeszcze w czasie działań wojennych w okolicach Krosna, w listopadzie 1944 r. inż. Józef Wojnar wystąpił do dyrekcji Państwowego Urzędu Naftowego (PUN), z siedzibą w Krośnie, z wnioskiem o utworzenie Instytutu Naftowego. Niedługo po tym, 29 listopada PUN wydał dokument upoważniający do zorganizowania w Krośnie Instytutu Naftowego. Z perspektywy lat możemy stwierdzić, że właściwie była to jego reaktywacja w tym samym, co poprzednio, budynku.

Inż. Józef Wojnar (1902–1990) w roku 1920 przerwał naukę i jako ochotnik brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej. W latach następnych ukończył Oddział Naftowy Wydziału Mechanicznego na Politechnice Lwowskiej. Pracował m.in. w Biurze Studiów dla spraw Przemysłu Naftowego, a pod jego redakcją wydano obszerną monografię „Gospodarka złożem

Rysunek 5. Budynek Instytutu Naftowego w Krośnie, lata powojenne (Praca zbiorowa, 1970)

Rysunek 6. Państwowa Szkoła Wiertnicza w Borysławiu, inż. Józef Wojnar w drugim rzędzie czwarty od prawej (Źródło: zbiory T. Waisa)

ropnym". Od 1936 r. był kierownikiem dwuletniej Państwowej Szkoły Wiertniczej w Borysławiu, a od 1942 r. pracował jako nauczyciel ponownie uruchomionej Szkoły Wiertniczej z filią w Jaśle (Staatliche Bohrfachschule z polskim językiem nauczania) (Hynowski, 2015).

Oficjalne otwarcie Instytutu Naftowego w Krośnie odbyło się 7 stycznia 1945 r. Był to pierwszy przemysłowy instytut badawczy w powojennej Polsce, rozpoczynający pracę jeszcze przed zakończeniem działań wojennych. W skład nowo utworzonego Instytutu wchodziło sześć oddziałów naukowo-badawczych: geologiczny, wiertniczy, produkcyjny, chemiczny, maszynowo-materiałowy oraz naukowej organizacji i bezpieczeństwa pracy. W pierwszych tygodniach swego istnienia Instytut zatrudniał 17 pracowników. Trzy lata później zdecydowano o przeniesieniu siedziby Instytutu Naftowego do Krakowa.

Wkład Instytutu Nafty i Gazu w rozwój polskiego górnictwa naftowego

Obecnie w Polsce eksploatujemy węglowodory z około 200 złóż ropy i gazu oraz wydobywamy je z około 2000 odwiertów. Jednak na przestrzeni czasu, wraz z odkrywaniem kolejnych złóż ropy i gazu, których zarówno zasoby, jak i skład chemiczny były wyjątkowo zróżnicowane, niezbędne stało się opracowywanie i wdrażanie nowych technologii, bez których ich zagospodarowanie i eksploatacja byłyby wręcz niemożliwe. Poniżej przedstawiono poszczególne okresy działalności Instytutu wraz ze zmianami jego nazwy, ważniejszymi złożami i istotniejszymi osiągnięciami. Przedstawiana tematyka jego działalności dotyczy jedynie obszaru wybranych aspektów górnictwa naftowego, nie omówiono w nim osiągnięć z zakresu geologii naftowej, gazownictwa i technologii nafty.

Instytut Przemysłu Naftowego (1931–1939) – ważniejsze złoża: karpackie złoża ropy naftowej i gazu ziemnego: Bóbrka-Rogi, Potok, Lipinki, Roztoki.

Chociaż Instytut był niedużą jednostką, miał jednak osiągnięcia, zwłaszcza w zakresie geologii i eksploatacji złóż. W 1938 r. wykonano szczegółowe zdjęcie geologiczne fałdu Lipinek oraz opracowano geologię brzegu nasunięcia magurskiego od Harklowej po Klęczany. Z zakresu eksploatacji zajmowano się problematyką wydobywania gazu ziemnego na obszarze Sądkowa–Roztoki–Sobniów i jego przesyłem do nowo powstałego Centralnego Okręgu Przemysłowego. Dużą zasługą pracowników Instytutu było wdrażanie zasad racjonalnej eksploatacji złóż ropy naftowej, uwzględniającej możliwości zastosowania metod wspomagania. Podjęto pracę nad technologią odbudowy ciśnienia złożowego wykorzystując proces zatłaczania powietrza do złoża (OCZ) w Potoku, Krygu i Lipinkach. Technologia OCZ została w następnych latach wdrożona na szeregu kopalniach karpackich, przynosząc świetne rezultaty zwiększające stopień sczerpania zasobów złóż ropy jeszcze przez wiele lat. Np. na kopalni Potok w latach 1932–1987 zatłoczono 55 mln m^3 powietrza, uzyskując w efekcie dodatkowe wydobycie 28 tys. ton ropy (Lubaś, 2007). Pracownicy Instytutu zaangażowani byli w bardzo niebezpieczne prace torpedowania odwiertów, których celem była intensyfikacja dopływu ropy ze złoża do strefy przyodwiertowej. Trzeba równocześnie podkreślić, że w tamtych czasach przemysł naftowy wykazywał dużą aktywność i gotowość wdrażania bezpośrednio na złożach najnowszych rozwiązań, umożliwiających osiągnięcie wysokiego stopnia sczerpania odkrytych zasobów węglowodorów.

Na łamach czasopisma „Przemysł Naftowy" pracownicy Instytutu publikowali swoje opracowania w ramach serii: *Z prac Instytutu Przemysłu Naftowego w Krośnie*. Jedną z nich był artykuł J. Cząstki *Problemy racjonalnej eksploatacji złóż ropnych w Zagłębiu Zachodnim*.

Krótko przed wybuchem wojny, Wydział Wojskowy w Ministerstwie Przemysłu i Handlu zlecił Instytutowi opracowanie planu zwiększenia wydobycia ropy na wypadek ataku militarnego. Ostatnim zadaniem, jakie stanęło przed kierownikiem Instytutu Przemysłu Naftowego, było unieruchomienie we wrześniu 1939 r. kopalń w Zagłębiu Naftowym tak, aby działające nie dostały się w ręce niemieckie.

Program działań polegał na:

- natychmiastowym zatrzymaniu ruchu kopalń;
- opróżnianiu zbiorników ropnych;
- demontażu maszyn i przechowanie najistotniejszych ich części;
- kompletnej ewakuacji załóg kopalnianych, którym wypłacano wynagrodzenia i skierowanie ich na wschód do Zagłębia Stanisławowskiego, głównie Bitkowa.

Wykonanie tych wytycznych wstrzymałoby na pewien okres ruch kopalń do czasu spodziewanej kontrofensywy i przesunięcia frontu na zachód od Zagłębia, co – jak wiadomo – nie nastąpiło. Pierwsze zdemobilizowane kopalnie znajdowały się na wschód od Krygu, zaś akcja zakończona została w Humniskach.

Instytut Naftowy (1944–1960) – ważniejsze złoża: karpackie złoża ropy naftowej i gazu ziemnego: Osobnica, Folusz, Strachocina, Grabownica, Węglówka.

Instytut Naftowy w pierwszym powojennym okresie swej swego działania podjął się roli przygotowania kadr dla odbudowującego się przemysłu naftowego, prowadząc Szkołę Naftową z dwoma oddziałami, dla majstrów i dla techników. Inż. Józef Wojnar, dyrektor powstałego Instytutu, założył

Rysunek 7. Szyb szkolny Arnold-111 z nauczycielami i uczniami Szkoły Naftowej (Arch. MPNiG w Bóbrce)

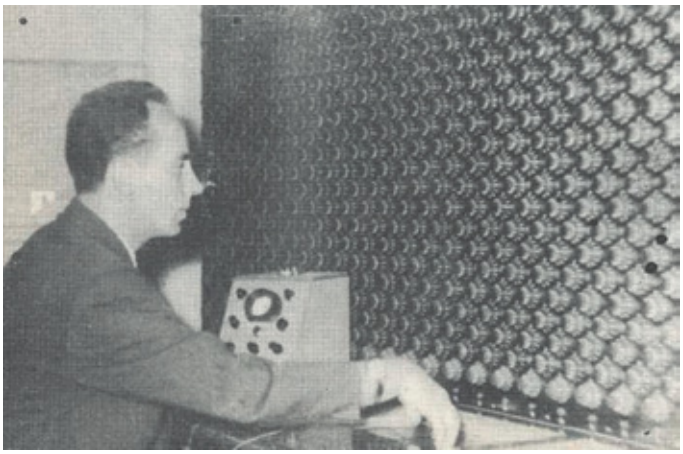
przy nim Komisję Nauczania. Jej zadaniem było opracowanie podstaw nauczania oraz zorganizowanie na nowo szkolnictwa naftowego.

Instytut Naftowy od 1945 r. rozpoczął ożywioną działalność wydawniczą. Wydawał podręczniki i książki o charakterze monograficznym z zakresu górnictwa naftowego i przemysłu naftowego. W czerwcu 1945 r. ukazał się pierwszy numer miesięcznika „Nafta", uważanego za organ Instytutu. Najważniejsze osiągnięcia z tego okresu to: opracowywanie i wdrażanie technologii wspomagania wydobycia ropy naftowej w postaci nawadniania złóż, odbudowy ciśnienia złożowego poprzez zatłaczanie gazu ziemnego i powietrza, odgazolinowania gazu metodą kompresyjną i węglową, konstrukcja grzejników do wygrzewania strefy przyodwiertowej i rurek wydobywczych.

Korzystając z doświadczeń amerykańskich opracowano również technologię szczelinowania wdrażaną na niektórych złożach karpackich. Zaprojektowano i wdrożono wspólnie z Krośnieńskim Kopalnictwem Naftowym pierwszy europejski Podziemny Magazyn Gazu Roztoki.

Instytut Naftowy (1961–1975) – ważniejsze złoża: Lubaczów, Przemyśl, Tarnów, Grobla, Bogdaj Uciechów, Kamień Pomorski.

Jest to okres, gdy polskie górnictwo naftowe, poszerzając obszar swego działania, wyszło poza rejon Karpat, prowadząc

Rysunek 8. Widok elektrointegratora – fizycznego sposobu modelowania własności petrofizycznych i przebiegu eksploatacji złoża

z sukcesem poszukiwania naftowe na obszarze Przedgórza, Niżu Polskiego i Pomorza. Po raz pierwszy odkryto wówczas złoża zawierające płyny z obecnością H_2S. Niezbędne stało się więc opracowanie i wdrożenie aminowej technologii odsiarczania gazu ziemnego. Z kolei wprowadzenie do eksploatacji największego w kraju pola gazowego „Przemyśl" o zasobach wydobywalnych ponad 75 mld m^3 gazu wymagało opracowania i wdrożenia kolumnowego i wtryskowego sposobu osuszania gazu z wykorzystaniem DEG.

Również na obszarze Niżu Polskiego, gdzie odkryto znaczące zasoby zaazotowanego gazu ziemnego, Instytut uczestniczył we wdrażaniu kriogenicznego procesu jego odazotowania i wydzielania helu. W następnych latach zaprojektowano i uruchomiono podziemny magazyn helu w Tarchałach. Stosując metodę modelowania złóż z wykorzystaniem elektrointegratora wykazano niezbędność wdrożenia metody nawadniania celem zwiększenia stopnia sczerpania zasobów złoża. W latach tych podjęto również próby wdrożenia modułowego sposobu zagospodarowania złóż ropy (Węglówka).

Rysunek 9. Instalacja oczyszczania gazu ziemnego z rtęci w Grodzisku

Instytut Górnictwa Naftowego i Gazownictwa (1976–1999) – ważniejsze złoża: B-3, B-8, Borzęcin, Klęka, Grodzisk–Ujazd–Bukowiec.

W okresie tym WPO Petrobaltic na obszarze Bałtyku odkrył złoża ropy i gazu. Instytut zaangażowany był w opracowanie przepisów eksploatacji złóż podmorskich, doboru technologii ich eksploatacji, jak również w prace związane z modelowaniem przebiegu wydobycia i w konsekwencji we wdrożenie metody nawadniania. Wykorzystano po raz pierwszy metody numerycznego tworzenia modeli geologicznych. W Niecce Poznańskiej odkryto głębokie złoża gazu ziemnego, dla eksploatacji których niezbędne było opracowanie sposobu ich eksploatacji w obszarach PT (ciśnienia i temperatury) związanych z zagrożeniem tworzenia się hydratów. W złożach tych odkryto również obecność par metalicznej rtęci. Określono zasięg jej występowania, technologie oczyszczania gazu z rtęci metodą koalescencji i chemisorpcji na sorbentach stałych oraz normy określające dopuszczalną jej zawartość w przesyłanym do odbiorców gazie.

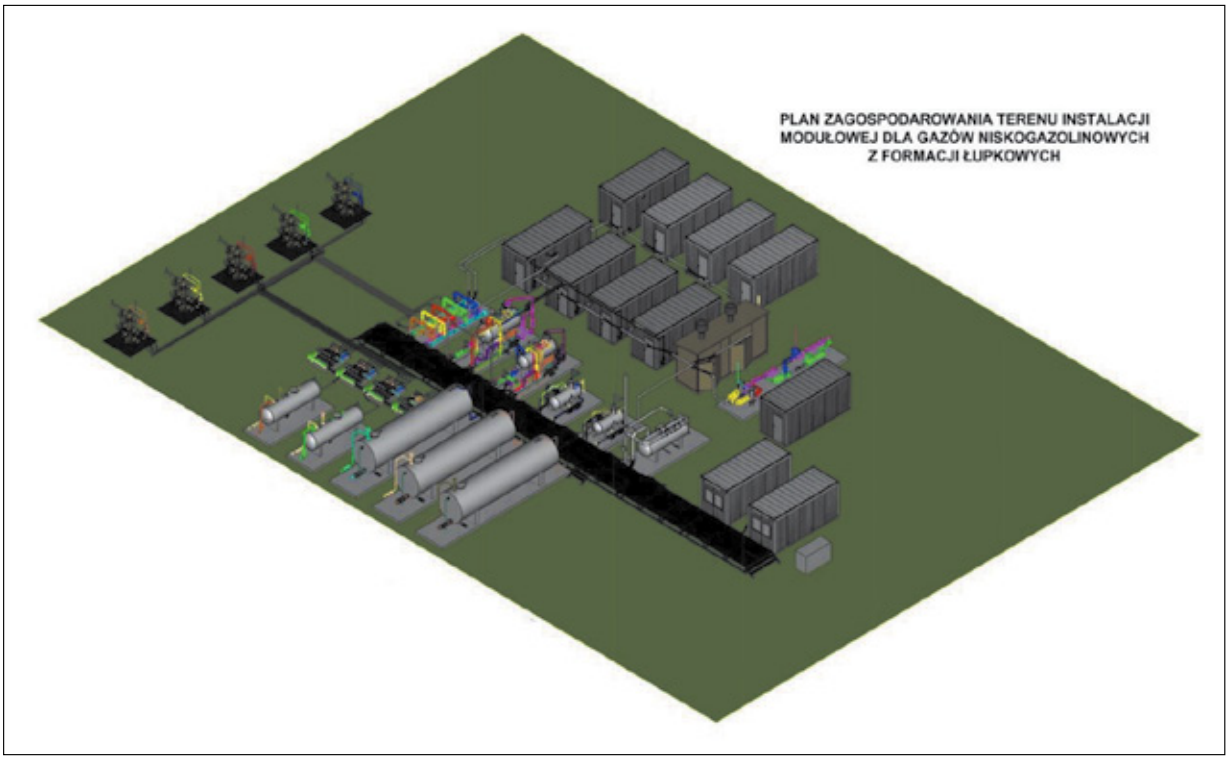
Na złożu Borzęcin opracowano i wdrożono pierwszy europejski projekt geosekwestracji gazów kwaśnych z dominującym udziałem CO_2. Z kolei na złożu Kamień Pomorski opracowano i wdrożono projekt powrotnego zatłaczania zasiarczonego gazu ziemnego, w celu jego neutralizacji oraz oddziaływania na złoże.

Rysunek 10. Instalacja zatłaczania gazów kwaśnych w Borzęcinie, obok nagroda *Geologia 2007* za pierwszą europejską instalację geosekwestracji

Instytut Górnictwa Naftowego i Gazownictwa (2000–2004) – ważniejsze złoża: BMB, Ciecierzyn, Mełgiew, PMG Wierzchowice.

Doposażenie firm naftowych w nowoczesny sprzęt geofizyczny i wiertniczy z funduszy pozyskanych z kredytów Banku Światowego miało swój wpływ na odkrycie pod koniec lat 90. XX wieku największego dotychczas złoża węglowodorów BMB. W Instytucie wykonano bogaty zestaw prac obejmujących badanie parametrów PVT płynów złożowych, określenie mechanizmów energetycznych złoża, numeryczne modele geologiczne i symulacyjne oraz dobór metod wspomagania wydobycia ropy naftowej. Dla zasiarczonych złóż gazu ziemnego Ciecierzyn i Mełgiew opracowano i wdrożono technologię odsiarczania INiG-Chelate. Instytut uczestniczył również w pracach dostosowania częściowo sczerpanego złoża gazu ziemnego Wierzchwice do pełnienia funkcji największego w kraju podziemnego magazynu gazu Wierzchowice dla gazu wysokometanowego.

Rysunek 11. Modułowe instalacje zagospodarowania złóż

Rysunek 12. Prace stymulacyjna z zastosowaniem kwasowania emulsjami

Instytut Nafty i Gazu (2005–2012) – ważniejsze złoża: LMG, PMG Strachocina, Kościan Brońsko.

Był to okres odkrycia kolejnych dużych złóż węglowodorów na obszarze Niżu Polskiego: ropy i gazu – LMG oraz zaazotowanego gazu ziemnego Kościan Brońsko. W Instytucie wykonano modele geologiczne i symulacyjne dla LMG. Na złożach węglanowych BMB i LMG wdrożono z powodzeniem metodę kwasowania dolomitu głównego emulsjami, co było sposobem na zwiększenie tempa sczerpania obu złóż. W wyniku prac dotyczących złóż niekonwencjonalnych opracowano i wdrożono modułowy sposób zagospodarowania złóż, który z powodzeniem funkcjonuje również na złożach konwencjonalnych.

Wykonano projekt rozbudowy PMG Strachocina, w którym Instytut prowadził nadzór naukowy przedsięwzięcia. Instytut uczestniczył również w pracach związanych z zastąpieniem dotychczas stosownego DEG na TEG w instalacjach osuszania gazu.

Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy (2013–2026) – ważniejsze złoża: BMB, B-8, ordowicko-sylurskie poziomy łupków, Przemyśl niekonwencjonalny, Wolin East.

Opracowano i wdrożono projekt powrotnego zatłaczania nadmiarowego gazu ziemnego, jako technologii wspomagania wydobycia ropy naftowej na złożu BMB. Dokonano klasyfikacji płynów złożowych w ordowicko-sylurskich poziomach łupków, opracowano również sposób eksploatacji poziomów mułowcowych w głębokiej części złoża gazu ziemnego Przemyśl. Dla nowo zagospodarowanego złoża ropy naftowej B-8 wykonano wielostopniowe modelowanie numeryczne (modele geologiczny i symulacyjny). Podjęto się również wykonania badań płynów złożowych struktury Wolin East, niezbędnych do rozpoczęcia próbnej eksploatacji złoża i określenia zasobów wydobywalnych.

Zakończenie

Podsumowaniem blisko stuletniej działalności Instytutu Nafty i Gazu w Krakowie i również w Krośnie niech będzie wizerunek tabliczki upamiętniającej jego udział w Konkursie na najlepsze miejsce pracy. Był on na przestrzeni tych lat szczególnym miejscem realizacji ambicji zawodowych i satysfakcji z dokonanych osiągnięć kilku pokoleń polskich naftowców.

Literatura

Duran S., 2017. Wspomnienia o inż. Ludwiku Sockerze (1879–1932) – współtwórcy polskiego przemysłu naftowego w 85. rocznicę śmierci. *Wiek Nafty*, 2(97): 13–19.

Energy insight: A very brief history of the Energy Institute. *Energy Institute*. 17 December 2019. Retrieved 13 September 2020.

Hynowski B. (red.), 2015. Słownik Biograficzny Techników Polskich. Jubileuszowe Wydanie Specjalne. *Naczelna Organizacja Techniczna Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych*: 178. ISBN: 9788385001379.

Jamroz St., 1928. Organizacja pracy badawczej w przemyśle naftowym. *Przemysł Naftowy*, 3: 65–68.

Jaracz Cz., Froński A., Kostecki A., Pawłoski L., Raczkowski J., Wolwowicz R., 2005. 60 lat Instytutu Nafty i Gazu. *Instytut Nafty i Gazu, Kraków*: 1–143.

Kowalewski K., 1927. Uruchomienie państwowych terenów naftowych. *Dwutygodnik Naftowy*, 8: 193–196.

Księga Pamiątkowa Instytutu Nafty i Gazu, ul. Armii Krajowej 3, 38-400 Krosno.

Lubaś J., 2007. Możliwości wzrostu stopnia sczerpania karpackich złóż ropy naftowej. *Wiadomości Naftowe i Gazownicze*, 5(109): 4–8.

Lubaś J., 2017. Wkład Instytutu Nafty i Gazu w rozwój naftowego szkolnictwa zawodowego w Polsce. *Nafta-Gaz*, 7: 518–522. DOI: 10.18668/NG.2017.07.10.

Lubaś J., 2021. Początki Instytutu Nafty i Gazu – historia dziewięćdziesięciu lat rozwoju. *Nafta-Gaz*, 11: 765–776. DOI: 10.18668/NG.2021.11.07.

Nieniewski A., 1984. Pamiętniki. Buenos Aires (maszynopis w zbiorach autora).

Praca zbiorowa, 1970. Dwadzieścia pięć lat działalności Instytutu Naftowego 1944–1969. *Wydawnictwo Śląsk, Katowice*: 20–22.

Praca zbiorowa, 2015. Z pasji do węglowodorów... 70-lecie Instytutu Nafty i Gazu – Państwowego Instytutu Badawczego 1945–2015. *Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy, Kraków*: 1–367.

W dwudziestopięciolecie S.A. „Gazolina" 1912–1937. *Książnica-Atlas, Lwów*, s. 50.

Wais T., 2012. August Nieniewski kierownik Instytutu Przemysłu Naftowego Jasielskiego Okręgu Naftowego w Krośnie (1931–1939). *Wiek Nafty*, 2: 31.

Wolwowicz R., 1995. Historia Polskiego Przemysłu Naftowego. *Muzeum Regionalne PTTK w Brzozowie*. T. 2: 320–351. ISBN: 23-901139-9-6.

Dr hab. inż. Jan LUBAŚ, prof. INiG – PIB
Vice prezes Zarządu Głównego Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego
ul. Łukasiewicza 1/110, 31-429 Kraków
E-mail: *janlub@onet.pl*

Nafta-Gaz 2026, vol. 82, no. 5, pp. 522–530, DOI: 10.18668/NG.2026.05.07

The Multifaceted History and Achievements of the Oil and Gas Institute – 95 Years of Contributions to the Development of Poland's Oil and Gas Extraction Industry

Jan Lubaś

Retired and Distinguished Employee of the Oil and Gas Institute – National Research Institute (OGI – NRI), long-time Head of the Deputy Director of the Hydrocarbon Reservoir Exploitation Division

** This paper is an extended written version of a presentation of the same title delivered at the 14th International Scientific and Technical Conference GEOPETROL 2026 in Krynica. Its first part draws on excerpts from an earlier publication (Lubaś, 2021). The author of this publication, prepared at the request of the Editorial Board, is Jan Lubaś, PhD Eng., former Deputy Director of the Hydrocarbon Reservoir Exploitation Division and Head of the Institute's branch in Krosno. This article was prepared as a review article on the history of the institute, which is closely linked to the development of the oil mining industry in Poland.*

The proposal to establish a Polish Oil Institute – one of the oldest such institutes in the world – was put forward in 1927 at the First Oil Convention. The proposal was taken up by the Chamber of Oil Industry Employers when the Oil Industry Institute was founded in Krosno in 1931, with its activities covering the Western Oil Basin. Among those who contributed to this great undertaking were: Ludwik Stocker, chairman of the Chamber of Oil Industry Employers, who initiated the founding of the Institute; August Nieniewski, an engineer, geologist, and soldier, who also became the first head of the newly founded Institute; and Professor Józef Wojnar, founder of the post-war Institute. Although the war interrupted the Institute's work, as early as 1944 the National Oil Office decided to establish the Oil Institute, located on the same premises as the pre-war Oil Industry Institute.

Through its achievements over 95 years of activity – apart from a five-year break caused by World War II, during which the head of the Oil Industry Institute, like other members of its staff, fought for Poland's independence – the Institute has given a powerful impetus to the development of the Polish economy and of the entire range of oil and gas exploration, development, production, and processing technologies.

Founding of the Oil Industry Institute

In the early 20th century, the growth of the oil industry created a need to support industrial operations with scientific and research facilities.

Just before World War I, in 1914, the Institution of Petroleum Technologists was founded in London, United Kingdom. In the years that followed, new institutes specializing in this field were established around the world: the American Petroleum Institute in 1919, the Institut Français du Pétrole in 1944, and the Institut du pétrole et du gaz de Bucarest in 1948.

In Poland, too, after the country regained independence, the oil community pointed to the need for a scientific institution dealing with all aspects of the oil industry. In 1927, a document submitted to the Minister of Industry and Trade by the Association of Polish Drilling and Oil Technicians stated that it was necessary to establish a Polish Oil Institute, modeled on similar institutes abroad. The document lamented that the Polish oil industry was run inefficiently and uneconomically and had earned a reputation as a passive industry (Kowalewski, 1927).

Corresponding author: J. Lubaś, e-mail: *janlub@onet.pl*

Article contributed to the Editor: 19.10.2026. Approved for publication: 29.10.2026.

At the First Oil Convention in 1927, Stefan Sulmirski presented a plan for a Polish Oil Institute that would deal with, among other things, the geology of Polish oil fields, oil legislation, technical improvements, and the shaping of Polish oil policy.

The organization of such an institute was also discussed by S. Jamroz, who argued that *"research work should be carried out in the fields of drilling, production, secondary recovery methods, energy balance, materials, heat management, underground oil mining, oil purification, oil measurement, natural gas storage and transportation, gas pipeline networks and natural gas processing, as well as crude oil processing and the related economic problems"* (Jamroz, 1928).

In 1930, the Gas Institute was established in Lwów on the initiative of Gazolina, a superbly organized joint-stock company known throughout Europe that had been founded earlier by the engineers Marian Wieleżyński and Władysław Szaynok. Its work focused on two areas: the use of natural gas in industry and in the gas utility sector, and its chemical processing (Wolwowicz, 1995). In 1931, in turn, the Oil Industry Institute (IPN) was established in Krosno on the initiative of Ludwik Stocker, chairman of the Chamber of Oil Industry Employers (Wolwowicz, 1995).

Figure 1. Ludwik Stocker (Kowalewski, 1927)

Figure 2. August Nieniewski (Wais, 2012)

Ludwik Stocker (1879–1932), the initiator of the Institute, was the son of William Stocker, an Englishman by origin who drilled for oil in Galicia together with Ignacy Łukasiewicz. After completing his studies at the polytechnics in Lwów and Zurich, young Ludwik returned to Galicia. While gaining experience at numerous oil mines, he was actively involved in the Association of Polish Drilling and Oil Technicians in Borysław, which resulted in the publication of the valuable "Atlas wiertniczy" [Drilling Atlas]. He also initiated the publication of the "Podręcznik naftowy" [Oil Handbook]. As part of this series, two volumes of *Geologia naftowa* [Petroleum Geology] were published in Lwów in 1931–1933, followed in 1934–1939 by *Kopalnictwo naftowe* [Oil Mining], issued in five volumes.

The Chamber donated its own building at 20 Lewakowskiego Street to the newly founded Institute and funded its day-to-day operations, mainly through contributions from the Chamber's 57 member companies. The Institute's highest governing body was the general meeting of its members, that is, representatives of the companies that funded it. The Institute was headed by a graduate of the Academy of Mining in Kraków, August Nieniewski (Wolwowicz, 1995). The Institute employed Jan Cząstka, an engineer who later became a professor and founded the Faculty of Drilling and Oil Engineering at AGH University of Krakow. The geologist Dr. Joachim Hempel also collaborated with the Institute.

The head of the Oil Industry Institute in Krosno, August Nieniewski (1901–1987), was also a prominent figure. Raised in a patriotic family – he was a great-grandson of Józef Wybicki, author of the Polish national anthem, and had two brothers in the Polish Legions – he belonged to the Polish Military Organization. In February 1920, as a cavalryman, he was chosen to take the ceremonial oath during Poland's Wedding to the Sea. He fought in the Polish–Soviet War, including the famous Battle of Komarów, and was decorated by General Edward Rydz-Śmigły with the Virtuti Militari War Order. After graduating from the Academy of Mining in Kraków and working for several years in the oil industry, in 1930 he was appointed geologist and, at the same time, head of the Oil Industry Institute then being established in Krosno (Nieniewski, 1984; Wais, 2012).

In 1935, the Institute comprised a geological section, a production section (which incorporated the gas section), a drilling section, and a historical and survey subcommittee. Four years later, while retreating eastward from Krosno ahead of the advancing German army, August Nieniewski carried the Institute's records with him as far as a parish rectory near Trembowla, from where in 1940 he managed to retrieve them and take them to the office of the Chief Geologist in Lwów. After escaping from the Soviet Union, August Nieniewski made

Figure 3. Building of the Oil Industry Institute in Krosno (Sulimirski, 1928)

Figure 4. Plaque commemorating August Nieniewski

his way to the Independent Carpathian Rifle Brigade in Syria. In the Polish Armed Forces in the West, he held command and logistics posts. He fought at Tobruk and Monte Cassino and was decorated with the Virtuti Militari War Order.

In 1945, the Association of Engineers and Technicians held its General Meeting in Bologna, where a Mining, Metallurgy, and Oil Section was established on the initiative of August Nieniewski, who also became its chairman. Fearing repercussions for his past activities – particularly for abandoning the Soviet-occupied oil mine in Wańkowa where he had been working, and for escaping from the Soviet Union – he did not return to Poland but emigrated to Latin America, where he continued to work as a geologist (Nieniewski, 1984). Thus ends the pre-war history of the Oil Industry Institute, which, as the documents cited show, was the forerunner of today's Oil and Gas Institute – National Research Institute.

Revival – the Oil Institute

While military operations were still under way near Krosno, in November 1944 Józef Wojnar applied to the management of the National Oil Office (PUN), headquartered in Krosno, for the establishment of an Oil Institute. Shortly afterward, on 29 November, the PUN issued a document authorizing the organization of the Oil Institute in Krosno. In retrospect, this was in fact a revival of the pre-war Institute, in the same building as before.

Józef Wojnar (1902–1990) interrupted his education in 1920 and fought as a volunteer in the Polish–Soviet War. He later graduated from the Oil Section of the Faculty of Mechanical Engineering at Lwów Polytechnic. Among other posts, he worked at the Bureau of Studies for the Oil Industry, and he edited the extensive monograph *Gospodarka złożem ropnym*

Figure 5. Building of the Oil Institute in Krosno, post-war years (Praca zbiorowa, 1970)

Figure 6. State Drilling School in Borysław; Józef Wojnar in the second row, fourth from the right (source: T. Wais's collection)

[Oil Reservoir Management]. From 1936, he headed the two-year State Drilling School in Borysław, and from 1942 he taught at the reopened Drilling School with a branch in Jasło (Staatliche Bohrfachschule, with Polish as the language of instruction; Hynowski, 2015).

The Oil Institute in Krosno was officially opened on 7 January 1945. It was the first industrial research institute in post-war Poland and began work even before hostilities had ended. The newly established Institute comprised six research departments: geology, drilling, production, chemistry, machinery and materials, and scientific management and occupational safety. In the first weeks of its existence, the Institute employed 17 people. Three years later, it was decided to move the Oil Institute's headquarters to Kraków.

Contribution of the Oil and Gas Institute to the Development of Polish Petroleum Mining

Poland currently produces hydrocarbons from about 200 oil and gas fields through about 2,000 wells. Over time, however, as successive oil and gas fields were discovered, with exceptionally diverse reserves and chemical compositions, it became essential to develop and implement new technologies without which their development and production would have been virtually impossible. The successive stages of the Institute's activity are outlined below, together with its changes of name, the major fields of each period, and its most significant achievements. The topics presented cover only selected aspects of petroleum mining; achievements in petroleum geology, gas engineering, and petroleum technology are not discussed.

Oil Industry Institute (1931–1939) – major fields: Carpathian oil and natural gas fields: Bóbrka-Rogi, Potok, Lipinki, Roztoki.

Although the Institute was small, it achieved notable results, especially in geology and field production. In 1938, detailed geological mapping of the Lipinki fold was carried out, and the geology of the Magura overthrust front from Harklowa to Klęczany was studied. In production engineering, the Institute addressed natural gas extraction in the Sądkowa–Roztoki–Sobniów area and its transmission to the newly established Central Industrial District. The Institute's staff members deserve great credit for introducing principles of rational oil field management that allowed for the potential use of enhanced recovery methods. Work began on a reservoir pressure restoration technology based on air injection at the Potok, Kryg, and Lipinki fields. In the following years, this air injection technology was implemented at a number of Carpathian oil mines with excellent results, continuing to improve oil recovery from these reservoirs for many years. For example, at the Potok mine, 55 million m^3 of air was injected between 1932 and 1987, yielding an additional 28,000 metric tons of oil (Lubaś, 2007). Institute staff members took part in the highly dangerous torpedoing of wells, intended to stimulate oil inflow from the reservoir into the near-wellbore zone. It should also be emphasized that the oil industry of that time was highly dynamic and willing to apply the latest technologies directly in the field, which made it possible to achieve high recovery factors from the discovered hydrocarbon reserves.

The Institute's staff published their studies in the journal *"Przemysł Naftowy"* [Oil Industry] as part of the series: *Z prac Instytutu Przemysłu Naftowego w Krośnie* [From the Work of the Oil Industry Institute in Krosno]. One of them was an article by J. Cząstka, *Problemy racjonalnej eksploatacji złóż ropnych w Zagłębiu Zachodnim* [Problems of Rational Exploitation of Oil Fields in the Western Basin].

Shortly before the outbreak of the war, the Military Department of the Ministry of Industry and Trade commissioned the Institute to draw up a plan for increasing oil production in the event of a military attack. The last task facing the head of the Oil Industry Institute was to shut down the mines in the Oil Basin in September 1939 so that they would not fall into German hands in working order.

The plan of action involved:

- immediately halting mine operations;
- emptying oil storage tanks;
- dismantling machinery and storing its key components;
- completely evacuating mine crews, who were paid their wages and sent east to the Stanisławów Basin, mainly to Bitków.

These measures were intended to halt mine operations temporarily, until the expected counteroffensive pushed the front back west of the Basin – which, as we know, never happened. The first mines to be shut down were located east of Kryg, and the operation ended in Humniska.

Oil Institute (1944–1960) – major fields: Carpathian oil and natural gas fields: Osobnica, Folusz, Strachocina, Grabownica, Węglówka.

In the early post-war years, the Oil Institute took on the task of training personnel for the oil industry, which was then being rebuilt, and ran an Oil School with two divisions: one for foremen and one for technicians. Józef Wojnar, director of the newly established Institute, set up a Teaching Commission within it. Its task was to develop the curriculum framework and to rebuild oil industry education.

From 1945, the Oil Institute engaged in vigorous publishing activity. It published textbooks and monographs on petroleum mining and the oil industry. In June 1945, the first issue of the

Figure 7. Arnold-111 training well with teachers and students of the Oil School (Archives of the Museum of the Oil and Gas Industry in Bóbrka)

monthly *"Nafta"*, regarded as the Institute's official journal, was published. The most important achievements of this period included the development and implementation of enhanced oil recovery technologies, namely waterflooding and reservoir pressure restoration by natural gas and air injection; natural gasoline extraction from gas by the compression and charcoal adsorption methods; and the design of heaters for heating the near-wellbore zone and production tubing.

Drawing on American experience, the Institute also developed a fracturing technology, which was applied in some Carpathian fields. Together with Krosno Oil Mining, the Institute designed and commissioned Europe's first underground gas storage facility, Roztoki UGS.

Oil Institute (1961–1975) – major fields: Lubaczów, Przemyśl, Tarnów, Grobla, Bogdaj Uciechów, Kamień Pomorski.

This was a period when Polish petroleum mining expanded its area of operation beyond the Carpathians, successfully exploring for oil and gas in the Carpathian Foredeep, the Polish Lowlands and Pomerania. At that time, fields containing fluids with H_2S were discovered for the first time. It therefore became necessary to develop and implement an amine-based natural gas desulfurization technology. Bringing Poland's largest gas field, Przemyśl, into production – with recoverable reserves of over 75 billion m^3 of gas – in turn required the development and implementation of column and injection gas dehydration methods using DEG.

In the Polish Lowlands as well, where significant reserves of nitrogen-rich natural gas had been discovered, the Institute

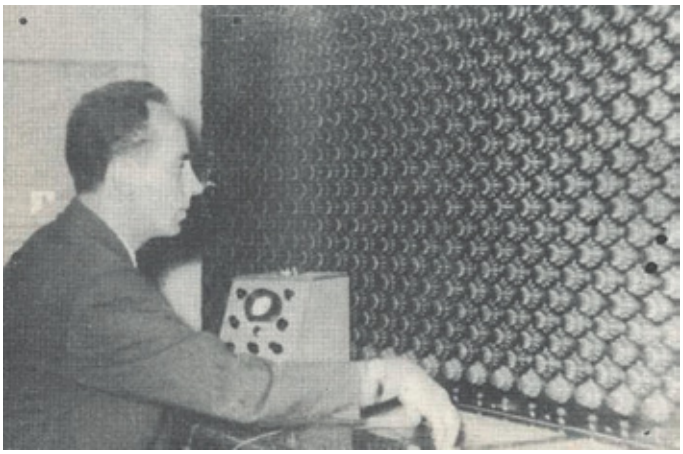

Figure 8. The electrointegrator – a physical method of modeling petrophysical properties and reservoir production performance

participated in implementing a cryogenic process for nitrogen rejection and helium recovery. In the following years, an underground helium storage facility was designed and commissioned at Tarchały. Reservoir modeling with an electrical analog model (electrointegrator) demonstrated the need to implement waterflooding in order to increase the recovery factor.

During these years, attempts were also made to introduce a modular approach to oil field development at the Węglówka field.

Oil Mining and Gas Engineering Institute (1976–1999) – major fields: B-3, B-8, Borzęcin, Klęka, Grodzisk–Ujazd–Bukowiec.

During this period, WPO Petrobaltic discovered oil and gas fields in the Baltic Sea. The Institute was involved in drafting regulations for the exploitation of offshore fields and in selecting production technologies for them, as well as in modeling production performance and, consequently, in implementing waterflooding. Numerical geological modeling methods were used for the first time. Deep natural gas fields were discovered in the Poznań Basin; producing them required a method suited to P–T (pressure–temperature) conditions associated with the risk of hydrate formation. Elemental mercury vapor was also found in these fields. The extent of its occurrence was determined, technologies were developed for removing mercury from gas by coalescence and by chemisorption on solid sorbents, and standards were set for its permissible content in the gas supplied to customers.

Europe's first project for the geosequestration of acid gases, consisting mainly of CO_2, was developed and implemented at the Borzęcin field. At the Kamień Pomorski field, in turn, a project for reinjecting sour natural gas was developed and implemented, both to neutralize the gas and to influence reservoir conditions.

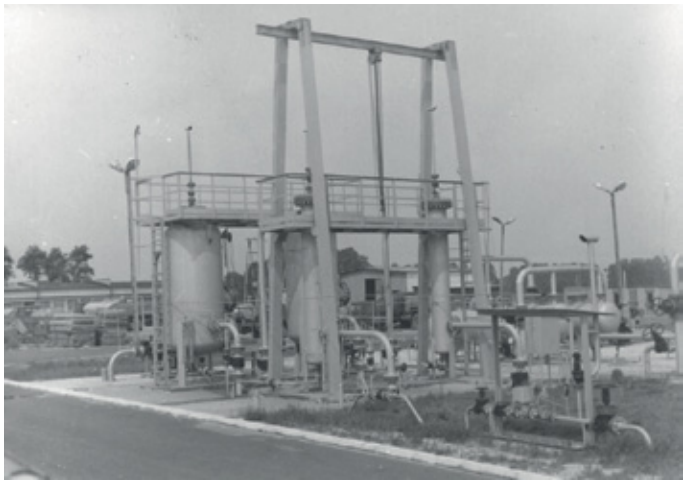

Figure 9. Natural gas mercury removal unit in Grodzisk

Oil Mining and Gas Engineering Institute (2000–2004) – major fields: BMB, Ciecierzyn, Mełgiew, Wierzchowice UGS.

The purchase of modern geophysical and drilling equipment for oil companies, financed by World Bank loans, contributed to the discovery in the late 1990s of BMB, the largest hydrocarbon field discovered in Poland to date. The Institute carried out a awide range of work, including PVT testing of reservoir fluids, identification of reservoir drive mechanisms, construction of numerical geological and simulation models, and selection of enhanced oil recovery methods. For the sour natural gas fields of Ciecierzyn and Mełgiew, the INiG-Chelate desulfurization technology was developed and implemented. The Institute also

Figure 10. Acid gas injection unit in Borzęcin, shown with the Geologia 2007 Award for Europe's first geosequestration facility

took part in converting the partially depleted Wierzchowice natural gas field into Wierzchowice UGS, Poland's largest underground storage facility for high-methane gas.

Oil and Gas Institute (2005–2012) – major fields: LMG, Strachocina UGS, Kościan Brońsko.

This was a period of further discoveries of large hydrocarbon fields in the Polish Lowlands: the LMG oil and gas field and the Kościan Brońsko nitrogen-rich natural gas field. The Institute developed geological and simulation models for LMG. In the BMB and LMG carbonate fields, emulsified acid treatment of the Main Dolomite was successfully implemented as a way of accelerating recovery from both fields. Work on unconventional fields led to the development and implementation of a modular approach to field development, which has also been successfully applied to conventional fields.

An expansion design for Strachocina UGS was prepared, with the Institute providing scientific oversight of the project. The Institute also participated in work on replacing the previously used DEG with TEG in gas dehydration units.

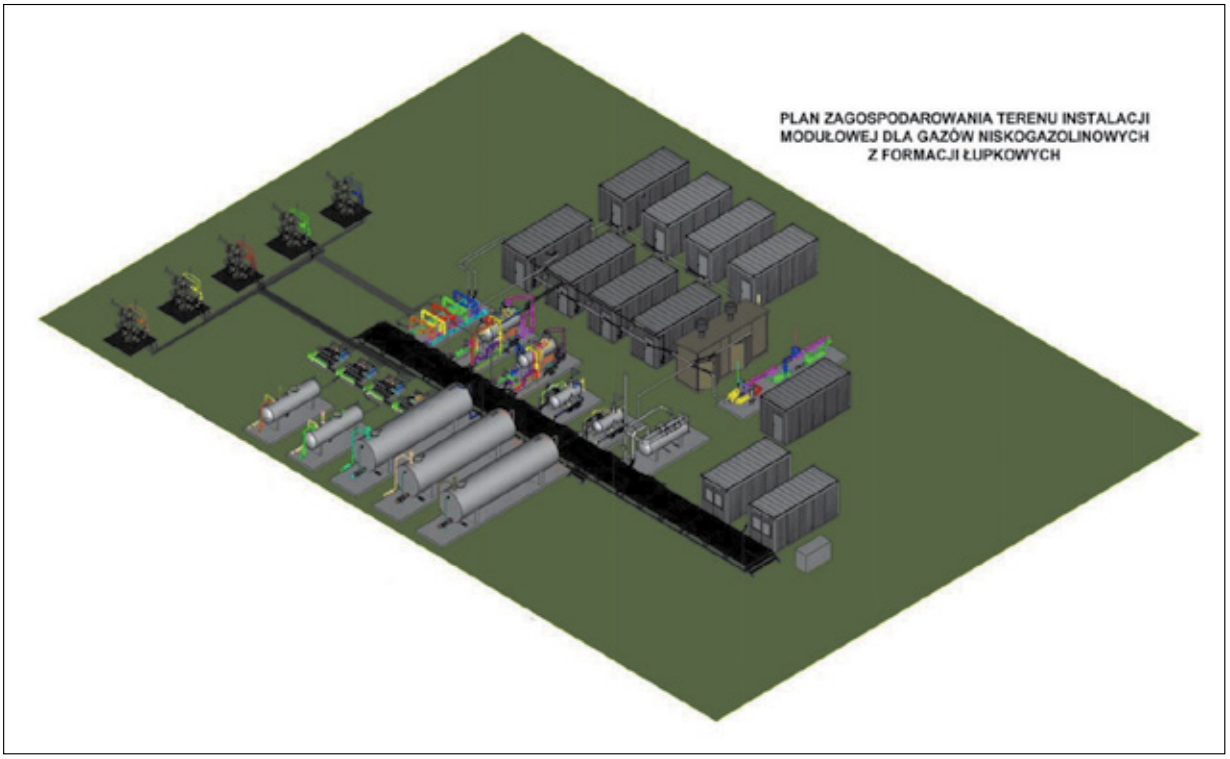

Figure 11. Modular field development units
[key: site layout plan for a modular processing facility for low-gasoline-content gas from shale formations]

Figure 12. Stimulation work using emulsified acid treatment

Oil and Gas Institute – National Research Institute (2013–2026) – major fields: BMB, B-8, Ordovician–Silurian shale horizons, unconventional Przemyśl, Wolin East.

A project for reinjecting excess natural gas was developed and implemented as an enhanced oil recovery technology at the BMB field. Reservoir fluids in the Ordovician–Silurian shale horizons were classified, and a method was developed for producing from mudstone intervals in the deep part of the Przemyśl natural gas field. For the newly developed B-8 oil field, multistage numerical modeling (geological and simulation models) was performed. The Institute also undertook studies of reservoir fluids from the Wolin East structure; these studies were needed to begin trial production from the field and to determine its recoverable reserves.

Conclusion

The nearly century-long activity of the Oil and Gas Institute in Kraków and Krosno is fittingly summed up by the plaque commemorating its participation in the Best Workplace Competition. Over the years, the Institute has been a special place where several generations of Polish oil professionals pursued their ambitions and took pride in their achievements.

References

Duran S., 2017. Wspomnienia o inż. Ludwiku Sockerze (1879–1932) – współtwórcy polskiego przemysłu naftowego w 85. rocznicę śmierci. *Wiek Nafty*, 2(97): 13–19.

Energy insight: A very brief history of the Energy Institute. *Energy Institute. 17 December 2019. Retrieved 13 September 2020*.

Hynowski B. (red.), 2015. Słownik Biograficzny Techników Polskich. Jubileuszowe Wydanie Specjalne. *Naczelna Organizacja Techniczna Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych*: 178. ISBN: 9788385001379.

Jamroz St., 1928. Organizacja pracy badawczej w przemyśle naftowym. *Przemysł Naftowy*, 3: 65–68.

Jaracz Cz., Froński A., Kostecki A., Pawłoski L., Raczkowski J., Wolwowicz R., 2005. 60 lat Instytutu Nafty i Gazu. *Instytut Nafty i Gazu, Kraków*: 1–143.

Kowalewski K., 1927. Uruchomienie państwowych terenów naftowych. *Dwutygodnik Naftowy*, 8: 193–196.

Księga Pamiątkowa Instytutu Nafty i Gazu, ul. Armii Krajowej 3, 38-400 Krosno.

Lubaś J., 2007. Możliwości wzrostu stopnia sczerpania karpackich złóż ropy naftowej. *Wiadomości Naftowe i Gazownicze*, 5(109): 4–8.

Lubaś J., 2017. Wkład Instytutu Nafty i Gazu w rozwój naftowego szkolnictwa zawodowego w Polsce. *Nafta-Gaz*, 7: 518–522. DOI: 10.18668/NG.2017.07.10.

Lubaś J., 2021. Początki Instytutu Nafty i Gazu – historia dziewięćdziesięciu lat rozwoju. *Nafta-Gaz*, 11: 765–776. DOI: 10.18668/NG.2021.11.07.

Nieniewski A., 1984. Pamiętniki. Buenos Aires (maszynopis w zbiorach autora).

Praca zbiorowa, 1970. Dwadzieścia pięć lat działalności Instytutu Naftowego 1944–1969. *Wydawnictwo Śląsk, Katowice*: 20–22.

Praca zbiorowa, 2015. Z pasji do węglowodorów... 70-lecie Instytutu Nafty i Gazu – Państwowego Instytutu Badawczego 1945–2015. *Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy, Kraków*: 1–367.

W dwudziestopięciolecie S.A. „Gazolina" 1912–1937. *Książnica-Atlas, Lwów*, s. 50.

Wais T., 2012. August Nieniewski kierownik Instytutu Przemysłu Naftowego Jasielskiego Okręgu Naftowego w Krośnie (1931–1939). *Wiek Nafty*, 2: 31.

Wolwowicz R., 1995. Historia Polskiego Przemysłu Naftowego. *Muzeum Regionalne PTTK w Brzozowie*. T. 2: 320–351. ISBN: 23-901139-9-6.

Jan LUBAŚ, DSc Ph.D., Eng.
Vice President of the Main Board
Scientific and Technical Association of Engineers and Technicians of the Oil and Gas Industry
Łukasiewicza str., 31-429 Krakow, Poland
E-mail: *janlub@onet.pl*